

PRZENAGABANIE (36) *sb n*

Pierwsze e oraz wszystkie a jasne, końcowe e pochylone.

sg *N* przenagabanié (4); -é (1), -(e) (3). ◇ *G* przenagabaniã (17); -ã (14), -(a) (3). ◇ *D* przenagabaniu (2). ◇ *A* przenagabani(e) (11). ◇ *I* przenagabanim (1). ◇ **[L** przenagabaniu. **]** ◇ *pl A* przenagabaniã (1).

Składnia przydawki dopełniającej równoznacznej z dopełnieniem sprawcy: przenagabanie od kogo (7), z strony kogo (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. prześladowanie, Linde także XVII w. s.v. przenagabać.

1. *Utrudnianie, przeszkadzanie, niepokojenie; trudność, przeszkoda; molestia BartBydgc; turbatio HistAl; insultus Modrz; infectatio, persecutio, vexatio Cn (15) : Molestia, przenagabanye, zasmączyne. BartBydgc 92b.*

przenagabanie czego [= co jest utrudniane] (2): Siedmafte przenagabanie lekko rodzenia/ bolenie w ciele mathczynym na wirzchnich członkoch/ Iako około żoładka/ na bokoch/ w pleczech/ w grzbiecie [!]. FalZioł V 18b, V 18b.

przenagabanie czyje, czego [= przez kogo, co] (2): Bowiem ciepło ieft początek zakważenia, wżakoż nie leda iakie ciepło, ale tilko ono ktore pocżnie fprawować á nie dokona, dla przenagabania zimna nieiakie⁸⁰. GlabGad K5v. Cf »bez przenagabania«.

Zwroty: »czynić przenagabanie« [w tym: komu, czemu (3); w czym (1)] = przeszkadzać [szyk zmienny] (5): im więcey fie kto gniewu chroni tim go więcey gniew zawfze nadchodzi y iemu przenagabanie czyni. BielŻyw 31; GlabGad G4, K4, K8; A nie rádżęc go krzywdzić y w fzelągu iednym/ Pewnie záraz zábiedaľz tákci powiem przed nim. A łedwie [!] fie s tym fwiátem záraz nie rozftanie/ Ktoby mu czynił iákie w czym przenagábánie. PaprPan Y3v.

[»mieć [o co, o kim, w czym] przenagabanie«: Niemiałżeś tam ná tey drodze/ Lub o wiáre lub o Bodze. Iákiego przenagábánie/ od luterfkiego zebránia. MorawRozm A4v; przetoż Koryntfki zbor máiąc też w tym iuz przenagábánie/ piáli do Páwła fwiętego rádżąc fie iego/ iefliżeby mieli corki fwoie w fthanie pánieńfkim chowác/ czyli w małżeńfki ftan oddawác. GilPos 321v; BielKron 1597 486 (Linde s.v. przenagabać).]

Wyrażenie przyimkowe: »krom(ia), przez, bez przenagabania« (3:2:1): Przykázuiemy też to áby od tego miáltá Perskiego áż do Macedonicy drogá była iáwná y poľpolita/ áby tam iádący y wráciący krom żadnego przenagábánie [sine turbatione aliqua] przechodzili s skupiectwy ich fwiebodnie. HistAl G4v; GroicPorz g4; [czegośmy my in pacifica possessione do tego czasu byli [...] spokojnie dzierzeli, wszedszy w posesyją bez żadnego przenagabania od ojców ich. ListyZygmAug 1571/597; MetrKor 1582 129/116].

~ bez przenagabania czyjego (1): A ziczimi panv woyewodzie jako sąłfiadowy nałfzemv pomiernemv abi on. wełdrowyv dlugo wtim panstwie panowal bes przenagabania kazdego nieprzyaczielńkiego LibLeg 10/150.

Szeregi: »bezpiecznie, krom przenagabania« (1): Ziednawfzy łobie gleyt/ álbo poľpolity pokoy od Sędźiego/ áby beľbezpiecznie krom wżelkiego przenagábánie niewinnoć fwoię okazał/ ftanie przed zágáionym Sądem GroicPorz o.

[»bez przenagabania i przekazy«: A przy tym wolności swych inszych, aby wedle przywilejów sobie nadanych używali bez wszelakiego przenagabania i przekazy. *OrdynWiej* 30.]

»przez przenagabania i uciśnienia« (2): Téż niech będzie wolné przełzćie y drogá wżyřtkim Kupcom y obywatelom Ziem y Panřtw Zakonniczych z řwémi kupiámi/ z zbożem wřzelákim/ y rzeczámí którémikolwiek y iákiéykolwiek máteriiey/ przez przenágábánia y wćiřnienia [*sine impedimento vel angaria JanStat* 854] po źiemí y po morzu *SarnStat* 1077 [*idem*] 1111. ~

2. Zbrojne napady, najazdy, napadanie, najeźdźanie (1) :

przenagabanie kogo (1): Nád to ofádził ie [*miasta*] służebnemi/ ku przenágábaniu Izraélczykow [*ut inimicitias exercerent in Israel*]. *BudBib* 1.*Mach* 9/51.

[*Zwrot*: »[komu] przenagabanie czynić«: bo czy ktorzy mnie i they ziemi krzescziánskiey wiele zlego y przenagabania czynili [...] przíwiedli Tatar w ziemi *CorfusDocum* 1564 nr 124.]

[*Przen* [czyje = przez kogo]:

Szereg: »nieprzezpieczność albo przenagabanie«: Przý řkonanýu thákich řyduzy řtanye krolyewna Niebieřka: A gdzie obaczy nýaká nyepřezpiecznořcz, Albo przenagabanýe nýepřrzyaciol, řczyřczy á broný *ArgWykład* 39/160.]

3. Skierowane przeciw komuř postępowanie prawne (13) : [*ZapKraK* 1543 31/641; y ktemu obwiniony od przenágábania będzie wolen. *SzczerbSpecSax* 6.]

[*przenagabanie czyje*: *ZapKraK* 1543 31/643 cf »szkody i przenagabania«.]

Zwrot: »mieć przenagabanie« [*w tym*: od kogo (6), z strony kogo (1); o co (1), w czym (1)] [*szyk zmienny*] (7): a Gdy by myal nyeyakýe přřenagabanyę pán czyechalewřky: strony panow řřiřtanow [...] *ZapKościę* 1586/63, 1584/48, 1585/57, 1587/68v, 1588/84, 1589/85; W czym tákże áby přřenágábánia řadnégo od Poborców nie mieli/ tą Conřtituciá wáruiey. *SarnStat* 963.

Wyrażenie: »przenagabanie prawne« = *impetito iuridica JanStat* [*szyk* 4:1] (5): y będzie powinien onégo bronić w přzerzeczonych dobrách árendowaných od wřzelkich obowiázków praw/ zápířów/ pozwów/ řzkód/ od wřzyřtkich ofób y pći řtanu oboygá/ y od wřzelkiégo přřenágábánia přawnégo *SarnStat* 1257, 685, 1249, 1252, 1254.

Szeregi: [»szkody i przenagabania«: obowiázal sye [...] odewřithkich škod y přřenagabanya wřchelkich person y stanv oboyeo přzez wřřithky dawnořci #yego# ziemskie jako na ktorą personą zalięzi ziemska dawnořcz přzez řadną nyevchodząc bronicz řzastempowacz y wřchądzie bez škodnego činicz pod záládem řta złotych *ZapKraK* 1543 31/643.]

»trudność i przenagabanie« (1): W czym áby trudnořć y přřenágábánié řadné nie było od Poborców nářzych/ [...] tą ninieyřzą Conřtituciá wáruiey. *SarnStat* 963.

Jako ostatni człon we wřpóřřędnym połączeniu wielocłónowym: »i (wszystko a. jednym słowem zamykając) wszelkie (a. wszystkie) przenagabanie« = *et omnis impetito JanStat* (5): Y będą powinni y řą obowiázáni řpólnie řiebie y potomki řwé/ wřzłędem přzerzeczonych dóbr ták zámienionych brónić/ řczyřćić/ y zobopólnie řię wyřwobodząc y wřpokoiać od wřzyřtkich přawných trudnořćí/ y piéřwřzych obowiázków/ zápířów/ [...] zyřków/ přzezyřków którýchkolwiek/ y wřzyřtko zámýkájąc od wřzelkiégo přřenágábánia přawnégo *SarnStat* 1249, 685, 1252, 1254, 1257.

4. *Pokusa do złego, grzechu (4)* : á rácz go (álbo ią) y grzechu vchowác ná dułzy/ y od wśelkiego przénágábánia bełpiecznym (álbo bełpieczną) vczynić ná cíele. *LatHar* 624; [Ale ileby iedno od grzechow przénagabanie poczuli/ a ku chwalebnei wieczerei pańskieji idz chćieli/ aby tełz y rozgrzełłenia świętego/ ku więtlłemu poćiełłeniu y vćwierdzeniu wiary swoiei/ żądali y przyieli. *UstKościel* 113; A iáko choć Saul nie ze złem vmyłłem/ ále z dobrym/ był Bogu niepołłuzen/ á wżdy go Bog ták cięłzko łkarał/ że tełz y od potomłtwá iego krolełtwo odiął/ á Dawidowi ie połłuznemu dał/ y ná niego łámego przénágábánie odedyablá przepułłcił. *PiotrGonPonurz* A8v].

przenagabanie czyje [zawsze: *G sb*] (3): *KrowObr* 73v; Ktemu tełz [*kobiety*] niechayby łobie lekářłtwá [*tj. sposoby obronne*] gotowály/ ktoremiby łię obwárowác mogły przeciwno przénágábánium Czártá/ ciálá/ y tego świátá. *ModrzBaz* 11v; *LatHar* 17.

W połączeniu szeregowym (1): O Troyco święta/ rácz mię wyłłuchác y obronić/ y dnia dżiśieyłzego/ y przez wżyłłtek čás żywotá mego/ od wżego złego/ od przewinienia káżdego/ od grzechu wśelkiego śmiertelnego/ od wśelákich zdrađ y przénágábánia złych duchow/ y od nieprzyációł widomych y niewidomych. *LatHar* 17.

[*Szereg*: »przenagabanie a pokusy«: O wípomożenie a ratunek wprzenagabaniu a pokułach. *UstKościel* 156.]

5. *Zjawiska przypisywane złym mocom: zwidy, strachy, czary (3)* : Potym ielzće czárt drugi raz ią [św. *Eufrazyję*] nocnym gábánim łkułł/ y vkazał łię iey w łobie onego oblubięcá/ iákoby ią z kłáłztoru brał. Oná łię ocknęłá/ y zawoła ták/ iłz y inne łię drugie obudziły: y powie przénágábánie ono. *SkarŻyw* 225.

W połączeniu szeregowym (1): [*kryształ*] tedy wśelkie przénagabania dijabelłkie, albo widzenia/ albo łny łtrałzliwe odpáđza *FalZioł* IV 52b.

Wyrażenie: »przenagabanie diabelłskie« (2): *FalZioł* IV 52b; Vkazála łię tełz y wziáwiłá pokułłá iákaś w tełże Krákowłkiey zięmi/ abowiem iezioro niktore bárdzo łzerokie/ przénágábánim Diabelłkim od vżywánia y łowienia ryb łudziom było odięte *StryjKron* 350.

Synonimy: 1. *przeszkadzanie, ucisk, uciśnienie*; 2. *najazd*; 4. *pokusa*.

Cf **PRZENAGABAĆ**